

NÉPNEVELŐK LAPJA.

A „NÉPNEVELŐK PESTI EGYLETÉNEK“ KOZLÖNYE.

NEVELÉS-OKTATÁSI ÜGYI HETILAP.

Felelős szerkesztő: Gyulai Béla.

Munkatársak: Dr. Ballagi M., V. Balogh L., Barabás Gy., Bója G., Bálint M., Dobján L., Dolnai Gy., Faluvégi A., Falvay A., Fillinger K., Fuchs F., Garami R., Goldberg J., Goll J., Gyertyánffy J., György Al., Halász Gy., Hönigsfeld A., Hübner J., Iványi A., Jablonszky N., Kapi Gy., Kálnay N., Kárpáti E., Kemény K., Kerékgyártó E., Király K., Kiss A., Kohn Gy., Kriesch J., Lakits V., Lederer A., dr. Márky L., Mayer M., Molnár Al., Molnár K., Molnár L., Morvay K., Neumann S., Németh G., Pétery Gy., Péterfy S., Pramer Ag., Rohr F., Roller M., Roth V., Sághe J., Schuch J., Schwarcz Gy., Szelig J., Stern M., Sretvizer J., Stojanovics I., Szarvas G., Szász L., Szenté J., Tarnos I., dr. Toldy L., Tury J., Ujhazy E., Ullrich Gy., Wittinger J., Vajdai E. és G., Vass M., Volf Gy., Weber S., Vizer E., Závodszy K., Zirzen J., Zsengeri S.

Megjelenik minden szombaton.

Ára: Egész évre 4 frt., félévre 2 frt., negyedévre 1 frt. Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 krral számítatnak.

Előfizetési penzek postai utalvánnyal küldendők.

A lap szellemi részét illető küldemények a szerkesztőhöz Budapestre, nagy-diófa-utca 13. sz.; előfizetési penzek, reclamatiók stb. a kiadóhoz intézendők. Kiadó: Aigner Lajos könyvtáros Budapest, váci-utca 18. szám „Nemzeti szálloda“

31. szám.

Budapest, 1874. Augusztus 1.

IX. évfolyam.

A polg. iskolák reformja

Dr. Schwarcz Gyula törvényjavaslata szerint.

(Folytatás és vége.)

Az ellen, hogy a gymnasiumokon és reáltanodákon kívül még egy 3-ik kategoria is, mint nem előkészítő, hanem betetőző középtanoda fölvétessék, az ellen paedagogiai ellenvetést fölhozni nem lehet. Poroszországon is egy kategóriába soroztatnak a „Höhere Bürgerschule“-k a gymnasiumokkal és reáltanodákkal, és a legutóbbi porosz tanári conferentián elég tekintélyes hangok emelkedtek még mindig, melyek az ily tanodákat középtanodáknak kívánták tekinteni.

Azon ifjaknak, a kik tudományos pályára nem készülnek, nincs szükségük sem görög nyelvre, sem latinra, sem felsőbb mennyiségtanra, sem felsőbb mennyiségtani természettanra; de ha ki általános és korszerű műveltségű állampolgár akar lenni, annak annyival inkább van szüksége a természettudományok általános alapvonalainak és a mennyiségtan elemeinek ismeretén kívül modern nyelvekre (német, francia, angol), hazai közjog és magánjog, statisztika, nemzetgazdaságtan, egészségügy, építészettan, föld- és lejt mérés, könyvvitel, mezőgazdaságtan és ipartan elemeire; s minthogy hazánktan a fővárost és még néhány helyet kivéve, ez irányban kellő eredményű fölolvasásokra, mint a minők Nyugoteurópában vegyes közönség számára évtizedek óta berendezvék, egyáltalán számítani nem lehet: jobb, ha ezeket fiatal korában kellő rendszeres vezetés alatt, kellő segédeszközök teljes birtokában sajátíthatja el, mintha később a gyakorlati élet terhei közt lenne arra utalva, hogy mint műkedvelő autodidakt, holmi fölületes, népiesnek híresztelt vásári munkából igyekeznék megszerezni a művelt modern állampolgárnak ez elkerülhetetlen ismereteiből annyit, a mennyit lehet.

A 8 évi tanfolyam sem lesz tulságosan hosszú, mihelyt a törvényhozás az ily felsőbb polgári tanfolyam elvégeztéről szóló bizonyítványt mint képesítvényi föltételt fogja kikötni, bizonyos állami, törvényhatósági és községi hivatalok betöltésénél. Így a 6 évi polgáritanodai tanfolyam

is hosszú, mert végzett növendéke a pályázatoknál alig áll előnyben azok fölött, kik elemi iskolánál egyebet nem végeztek. Akkor azonban azon ifju, ki a népiskola 4-ik osztályáról 11 éves korába lépett be a polgári tanoda legelső osztályába, 18 éves korában már leteheti e tanfolyamból a befejező vizsgát, és 19 éves korában e vizsga bizonyítványával bizton léphetne az állami, törvényhatósági vagy községi közszolgálat pályájára, vagy a vagyonosabb vagy ösztöndíjban részesülő hallgathatna egy vagy két évig valamely hazai vagy külföldi egyetemen, műegyetemen, vagy magasabb szakiskolában pl. gazdasági akademián oly tantárgyakat, a melyekhez különös hajlamot érez magában, pl. amott történelmet, közjogot, magánjogot, perrendtartást, emitt közgazdaságtant, géptant, állattant, iparvegytant stb. mint rendkívüli hallgató.

Gymnasiumaink már is tulságos számmal lévén, az állam a jövőre célba vett gymnasiumok helyett, kivétel nélkül mind ily felsőbb polgári tanodákat állíthatna, és e felsőbb polgári tanodák a gymnasiumoknál még kevesebbe is kerülnének.

Ezeken kívül teljesen indokolt lépés lenne a törvényhozás részéről, ha törvényt alkotna, mely a törvényhatóságokat, (értem a kikerekítés után fönmaradó törvényhatóságokat) arra kötelezné, hogy székhelyeiken ily felsőbb polgári tanodákat állítsanak, azaz hogy telket és épületet, ha nem is fölszerelést, saját költségükön juttassanak e célra az államnak, s az állam aztán a fön tartás évenkinti költségeit felerészben az állampénztár különös megterhelhetése nélkül viselhetné, de a tanárok kinevezésére való jogot egészben saját számára kellene fön tartania.

Az is valószínű, hogy igen sok, most nem közvetlen állami vezetés alatt álló gymnasium vagy reáltanoda, — kivált csonka gymnasium vagy csonka reáltanoda önkényt ily felsőbb polgári tanodává alakulna át, mint a melynek költségeit könnyebben megbírná, és tanerőit is könnyebben bírná kiállítani.

Szóval, mihelyt ama képesítvényi föltételül, bizonyos hivatalok be-töltésénél az ily felsőbb polgári tanoda bizonyítványát a törvény föllá-lítaná, s zonnal, az állampénztár különös terhelhetése nélkül, országszerte fölszaporodnának ezen felsőbb polgári tanodák, az önkormányzat e hatalmas emeltyűi, a hiányzó polgári osztály e biztos előkészítői, és a magyar társadalmi néprétegek egészségesebb részarányainak uttörői: és ez eset-ben meg lennének kimélve évről-évre a szülők ezrei attól, hogy véres ve-rejtekkel szerzett filléreiket gyermekeik egyetemi tanéveire pazarolják e méreg-drága fővárosban, oly gyermekek tanéveire, kiknek sem hivatásuk, sem vágyuk, sem anyagi erejük, tulajdonkép a felsőbb polgári tanoda által nyithatott életpályákon túl nem terjed.

33. §.

(Idézzük e néhány pontot a törvényjavaslatból. A töben teljesen egyenlő volna a középtanodákkal.) A felsőbb polgári tanodákon a hit- és erkölcstanon kívül, melynek előadásáról az illető hitfelekezetek gondoskodnak, az alsó 4 osztályon: Rendes tantárgyak: Tannyelv (magyar nyelv vagy a nemzetiségi törvény alapján az illető hazai nyelv.) Német nyelv (vagy nem magyar vidéken a magyar.) Számtan. Mértani nézlettan. Természetrájt. Természet- és vegytan. Földrajz, különös tekintettel a hazai földrajzra. Hazai történelem, különös tekintettel az egyetemes történelem főbb eseményeire. Rajz. Testgyakorlat. Rendkívüliek: Szépirás. Ének.

A felső 4 osztályon pedig a vallás- és erkölcstanon kívül, melynek előadásáról az illető felekezetek gondoskodnak: Rendes tantárgyak: Logika és lélektan. Magyar irodalom-történet, kapcsolatban irodalomtannal. Egye-

temes irodalomtörténet és műtörténet. Német nyelv és irodalom. Francia nyelv és irodalom, vagy angol nyelv és irodalom. Egyetemes történelem. Magyarország oknyomozó történelme. Egyetemes földrajz és statistika. Magyarország földrajza és statistikája. Magyarország közjogának és magánjogának elemei. Közgazdászattan elemei. Természet- és vegytan. Csillagászat népies elemei. Állat-, növény-, ásvány-, földtan. Földművelés-tan elemei. Építészettan elemei. Föld- és lejt mérés. Rajz. Testgyakorlat. Rendkívüli tantárgyak: Gyorsírást, Kettős könyvvitel. Váltójog elemei.

34. §.

A felsőbb polgári tanoda tanító-személyzete áll 1 igazgatóból, leg-alább (azaz ott, hol párhuzamos osztályok nincsenek) 10 rendes tanárból, 1 rendes (testgyakorlat-) tanítóból, és a helyi viszonyokhoz képest rend-kívüli tanítókból.

35. §.

A felsőbb polgári tanoda tanulói a 8. osztály bevégezte után az ösz-szes tantárgyakból befejező vizsgát tesznek, melynek mérveit, módozatait, valamint a vizsga-bizottság egybeállítását a közoktatásügyminiszter sza-bályrendelettel állapítja meg.

36. §.

Külön törvény fog intézkedni azon képesítvény figyelembevételéről, mely a felsőbb polgári tanodák befejező vizsgát tett tanulóinak ugy az állami, mint a törvényhatósági és községi állomások beröltésénél pályázati jogcimet lesz biztosítandó.

Még valami a felnőttek oktatásáról.

A felnőttek oktatásának szükségét kérdéssé se akarom tenni, inkább csak azon kérdésre kívánok felelni: mért mutatott fel oly kevés ered-ményt a felnőttek eddigi oktatása? — Rövid a felelet: mert rossz volt a kezdet.

Gondoljunk csak arra, ha a 6—7 esztendő gyermekeket először isko-lába küldik; nemde — hogy megkedveltessük vele az iskolai életet, a ta-nulást, hogy kedvet kapjon a jóra — tanításunk 2—3 nap sőt egész hó-napig nem egyéb a játszásnál. A gyermek ezt mindenestre játéknak te-kinti, s abban a hiszemben örömmel jár el az iskolába, s csak ez által, az ugynevezett „játszva-tanítás“ által lesz előtte a tanulás kedvessé.

Igy kell a felnőttekkel is tennünk. Ne parancsoljunk rájuk azonnal mintegy büntetésképen, hogy: „Nektek tanulnotok kell, mert tudatlanok vagytok; e végből mindennap összejöttök ebben és ebben az órában ta-nulni!

Ne, ne ugy! ugy célunkat el nem érjük soha! Mindennel, csak erő-szakkal, csak parancsolással ne lépjünk fel a nép ellen. „A nép — mondja Sailer „Vernunftlehre für Menschen, wie sie sind“ című munkájában — pillangóval játszó gyermek. Ne akard erőszakkal kiragadni kezéből a pil-langót, különben sir és ingerelt szeretete ahhoz csak szilárdabban ragasz-kodik. Lassankint jobb és jobb játékszert adj a gyermek kezébe, — így megunja a régít és ledobja azt. Az előítéletek kiirtása csak mélyebbre

hajtja azoknak gyökereit, és midőn erős rohamot intézünk e makacs vár ellen, bevehetetlenné tesszük azt. Dolgozni a köd szétesztatásán: kötelesség; világot gyújtani az éjben: bölcsesség. Doronggal azonban szét nem oszlatod a ködöt, és kiegészíteni a nép szeméit azért, hogy az előítéletet azonnal megöljed — sem kötelesség, sem bölcsesség nem lehet.“

Sailer e szavait nagyon is lehet alkalmazni a felnőttek oktatására. Kezdjük meg csak lassacskán a dolgot.

Akárhányszor összejön a falu apraja és nagyja tömegesen az utcákon, vagy heverész a gyepen és a „kupaktanács“ a legjavában foly. Keveredjünk mi is e tanács tagjai közé, foglaljuk el az elnöki helyet, hiszen a mi népünk az, nincs rajta mit szégyenleni! — Az ilyen beszélgetések alkalmával igyekezzünk meghatóan és meggyőzőleg hatni a tudatlan felnőttekre: mondjuk el, hogy ezt vagy amazt a könyvekből, az iratokból tudjuk. És azonnal fogjuk hallani: „Bizony jó annak, a ki olvasni és írni tud.“ — Sőt némelyek erősen állítandják majd: „Én bizony megtanulnám még az olvasást és írást; mert tehetségen van, csak vezetőm volna!“

Más alkalommal beszéljünk falunk népével a különféle gazdasági dolgokról, ezek őket legjobban érdeklik; továbbá válaszszunk tárgyat a természet köréből is, de mindenkor meggyőzőleg értekezzünk velük, hogy állításunkban igazság legyen.

Hát a szép nyári estéken hányszor nem láthatni az atyát családja körében és más barátjai vagy szomszédjai között háza előtt üldögélni; s hányszor nem hallani a szép, tiszta, csillagos ég bájai felül okoskodni? Ilyenkor aztán szóba jön a csillagok neme, a hold, holdfogyatkozás, nap, napfogyatkozás; természetesen ők csak akként okoskodnak, a mint azt ő hozzájuk hasonlóktól — tudatlanoktól hallották. De ha ilyenkor a derék tanító közjük keveredik, az égi testekről akként értekezik, a mint a könyvek tanítják, a mint az a valóságban létezik: akkor nagyon is szívesen látják őt körükben s szavait örömmel hallgatják.

Röviden, hogy a felnőttek oktatását megkezdhessük, hogy annak folytatása hajó-törést ne szenvedjen: mindenkor és mindenütt a nép közt kell lennünk, s azokat a tudomány becse felől meggyőznünk. S hogy ilyen eljárásunk mellett találkoznak majd többen, kik a tanítót ekkép szólítják fel: „Kérem tanító ur, nekem kedvem volna tanulni; nem lenne oly szíves a tanítást magára vállalni?“ — ezt csupán tapasztalásomból tudom.

Azért befejezésül még csak azt mondom, hogy nem fölösleges a felnőttek oktatása; sőt ellenkezôleg épen elnémíthatatlan követelménye az a jelen kornak. — Vagy nem szégyen, gyalázat-e némely községre nézve, hogy nincs abban ember a kit bírónak lehetne választani; mert hát még saját nevét sem tudja aláírni vagy egy-két sorocskát átolvasni.

Mindegyikünk ismeri községe népeit, ismeri azok jó vagy rossz szokásait; igyekezzék tehát mindegyikünk okos eljárása által akként hatni a felnőttekre, hogy azok oktatása mielőbb szilárd alapot nyerjen, s általa úgy a nép, mint szeretett hazánk boldoggá legyen.

Rohács Ede.

A t. Tanfelügyelő urakhoz!

Az egyetemes tanító-gyűlés taneszközkészítő bizottságának határozatából volt szerencsém felhíni a hazai tanfelügyelő urakat, a tanító-gyűlés érdekében leendő szíves közreműködésre, főként a taneszköz-kiállításnak némely statisztikai adatok beküldése által való támogatására.

Mínt hogy a *kitűzött határidőig igen kevesen küldték be a kért adatokat*: bátor vagyok újból felkérni a t. tanfelügyelő urakat, azoknak lehető *gyors beküldésére*. Ujabb határozat szerint itt fognak az adatok nyomtatott rovatu ivekre átíratni, ennél fogva nem szükséges a meghatározott táblás papíron küldeni be azokat. Kérem pótlólag a tanköteles gyermekek számát is.

Végül a szervező bizottság nevében megújítom azon kérelmet is, hogy a tanító-gyűlést pénzbeli gyűjtések, iskolai fényképek, tanulói munkálatok, évkönyvek beküldése által és az iskolaszékek részéről taneszközök bevásárlása iránti felhatalmazások kieszaközlése által támogatni méltóztassanak.

Bója Gergely,
budapesti tanfelügyelő.

A II-ik egyetemes tanító-gyűlés előmunkálatairól.

A *szervező bizottság* a nagygyűlés általános rendjét következőleg alapította meg: augusztus hó 9-én d. e. 9 órakor előértekezlet, 10-én reggel 8—1-ig nagygyűlés, 11-én szakülések, melyek reggel 8 órakor kezdetnek, 12-én nagygyűlés 8—1-ig.

A *taneszközkészítés*, mely aug. 9—12-ig, tehát négy napig fog nyitva tartatni, s nagyszerűségét, tanulságos voltát a leghiresebb bel és külföldi kiállítványok, számos magántalálmányu s először itt bemutatandó taneszközök mellett, a minden vidékről özönlő tanulói munkálatok s az ország tankerületeinek külön diszes táblákon egymás mellé v. alá írott statisztikai kimutatásai bizonyára nagy mértékben fogják növelni, hazánkban mindenestre első ilyeszerű kiállítás lesz.

A kiállításon iskolaszékek, iskolahatóságok, a legtökéletesebb taneszközökből olcsó áron tehetnek bevásárlásokat. Ily megbízások fogantatására egy iroda fog felállítatni a kiállítás helyiségében. — Megbízásokat a kiállító bizottság elnöke *Lederer Á.*, (váci utca 6-ik szám) fogad el.

Az országos gazdasági egyesület muzeumát a nagygyűlés alatt nyitva tartja, az ott megjelenő tanítóknak magyarázat fog tartatni. S a látogató tanító a termény-magvakból egy egész kis gyűjteményt fog kapni minden díj nélkül.

A gyűlés alatt a muzeum és más látni valók nyitva tartása iránt az intézkedések megtétek.

Az ünnepély-rendező bizottság gondoskodni fog olcsó és tanulságos kirándulásokról, társas összejövetelekről, és egy nagy diszebéd tartásáról.

A meg szemlélés és tanulmányoztatás végett mintaszerűen be fog rendeztetni egy gyermekkert, 6 osztályu népiskola, polgári iskola, tanítóképezde, leány- és fiárvaház. A siket-némák váci intézetéből az igazgató lehoz néhány növendéket s előadást fog tartani. Minta-előadások fognak még tartatni a tudomány minden ágából.

A kitűzött 6 tétel előadói- és hozzászólóiu a vidék legjelesebb tanférfiai vállalkoztak, 7-ik tételül a póttanfolamok kérdése tűzetik ki,

melynek előadói tisztjét *Kerekes József* közép-szolnok-krasznai tanfelügyelő ur vállalta el.

A szakosztályok szintén megalakultak és működésüket megkezdték, kivéve a polgári felső nép- és ismétlő-iskolai szakosztályt.

A fővárosi tanító urak s tanügybarátok 2 frt tagsági díj befizetése mellett, tagsági jegyeiket *Ledényi Ferenc* igazgató-tanító urnál, d. e. 10—12-ig (belváros kötő-utcai iskola) válthatják ki. A vidékiek pedig *Roth Vilmos* urhoz, Budára küldjék a 2 forintot, honnan levélben fogják jegyeiket megkapni, melynek előmutatása mellett, minden vasuton kedvezmény áron utazhatnak.

Elismerő leveleket fognak kapni a kiállítók, s a nagygyűlést pénzbeli adakozások, szállás-ajánlatok által támogató tanügybarátok.

A fővárosi polgárság idáig szép számmal ajánlott fel lakásokat s remélhető, hogy a 2000—2500 vendéget magánházakhoz el lehet helyezni. (Szállások bejelenthetők alulírttnál, belváros uri-utca 4. szám vagy *Bója Gergely* tanfelügyelő urnál, Lipót-utca 45. sz. s a szállásoló bizottság bármely tagjánál.)

A nagygyűlés részletes programja, a vendégek fogadására, elhelyezésére stb. vonatkozó értesítések később adatnak ki. A gyűlés alatt megjelenő „*Értesítő*” mindennap közli a hivatalos napi programot, szakülések, előadások, látnivalók stb. sorozatát.

Dolinay Gyula,
szervezőbizottsági titkár.

Egyleti élet.

A „*Csanád-megyei tanító-egylet*” június hó 9-én Nagylakon 40 tag részvétele mellett közgyűlést tartott, melynek tárgyai következők voltak:

1. elnöki jelentés, melyből kiemelendő, hogy Csanád megyében levő 89. nyilvános tanító közül egyleti tagul 57 jelentkezett, időközben 8 a megyétől eltávozván, az egylet jelenleg 49 rendes és 3 tiszt tagból áll. A járási körök alakítására vonatkozó szabályzat szerint Csanádm. 3. j. körre osztatván, a makói és nagylaki megalakult, elsőben elnök: *Steinhárt Márk*, jegyző: *Bán János*; utobbiban elnök *Molnár György*, jegyző: *Mayer Áron*. A batonyai járási kör azonban a központi választmány többször ismételt sürgetési dacára mindeddig nem alakult meg.

2. A tisztikar leköszönvén, közfelkiáltás utján új választás eszközöltetett. Elnök: *Horvát Illés*, alelnök *Steinhárt Márk* — mindkettő az egylet fenállása óta van e minőségben; — jegyzők: *Juhász György* és *Perlusz Ede*; pénztárnok: *Szalczér Nándor* pénztári ellenőr: *Koncsek Géza*; könyvtárnok: *Lázár József* makói tanítók.

3. Megvitattattak a f. é. aug. hóban Budapesten tartandó egyetemes tanító-gyűlésen tárgyalandó kérdések s kimondatott.

Az I. tételre nézve: a tanítók nyugdíja a szolgálati évek számához s az utolsó 5 év alatt élvezett fizetés átlagához arányosítva állapíttassék meg; ha a tanító akár saját, akár felsőbb hatóság kívánatára nyugdíjaztatik, mindig a megyében fennálló tanító-egylet véleményének meghallgatásával és egyetértésével történjék; a hivatalától megfosztott tanító illetőleg családja, a nyugdíjra befizetett összeghez való igénytől meg nem fosztható.

A II. tételre: a tandíj eltöröltessék, az iskolai költségek közös iskoláknál, mint eddig pótdoból, — felekezetiéknél pedig vagyonaránylag fedeztessék.

A III. tételre: A tankönyv-monopolium megszüntetessék, a kormány által kiadott vagy kiadandó tankönyvek kizárólagos használatára sem az állami, sem a községi iskolák ne köteleztessenek; bármily jellegű iskolában egyedül a kormány által a hazai tanító-egyletek többségének egybehangzó kedvező véleménye alapján jóváagyott és ajánlatot nyert tankönyvek használtassanak. A taneszközöket illetőleg a kormány eddigi eljárása helyeseltetett.

A IV. tételre: az ország összes népiskoláira egyenlően kötelező s a tananyag minimumát meghatározó tanterv megállapítása a kormány által e célra egybehívandó szakfőnökök közbejöttével történjék; ezt azonban a tanéveknek megfelelőleg részletezni, a tanítókra bizassék; a népiskolákban általánosan divó s a realismereteket külön tárgyaló kézikönyvek használata eltiltassék; a realismeretek a népiskolákban e célra készített olvasókönyvek alapján kezeltessenek; a kormány hasson oda, hogy a tanítók e célra jó segédkönyvekhez juthassanak.

Az V. tételre: ismétlő iskolák csak ott tartassanak, hol a tanoncok a népiskola 6. évi tanfolyamát valóban bevégezték. A felnőttek oktatására nézve a „Népn. Lapja” szerkesztőjének javaslata ajánlatott.

A VI. tételre: a népiskola feladata az általános népiskola megvalósítása által oldható meg, mivégből felső nép- és a hol ez nem lehetséges ismétlő iskolák állíttassanak; a növendék szaktanodába lépése 12 éven alul meg nem engedhető, az előkészítő osztály a szaktanodáknál káros; a növendék nyilvános népiskolai bizonyítvány felmutatása mellett a közép- és szaktanodába lépéskor felvételi vizsgára nem kötelezhető.

4. Steinhárdt Márk a méter-mértékről a magával hozott négy tanítvánnyal gyakorlati előadást tartott, miért neki j.-könyvileg köszönet nyilvánított.

5. A kitzüött neveléstanítástani tétel tárgyalása az idő rövidsége miatt, még ez évben az ősi szünet alatt Makón tartandó rendkívüli közgyűlésre halasztatott.

Végül jól esik megemlítenem, hogy több szláv, román és szerb kartárs az új ránt valódi érdeklődést tanúsítva vett részt a közgyűlésen és testvéries érzélemmel sokozott egyletünk kitzüött zászlója alá.

Juhász György,
egyl. jegvző.

A budapest-józsefvárosi (8-dik) tankör július 18-án megtartott rendkívüli gyűlésén.

1. Örley János i. t. indítványa folytán elhatározatik, hogy sürgettessék a mult tanköri gyűlés azon határozatának elintézése, miszerint a német írva-olvasás kiküszöböltessék az első osztályból; amennyiben oda kell irányulnia törekvésünknek, hogy ezt a jövő tanév kezdetével már gyakorlatilag is érvényesíthessük.

2. Somlyai József ur azon javaslata, hogy az évi szünidők áttéssenek július és aug. hónapokra, szótöbbséggel elfogadtatik.

3. A tanítók nyugdíjazása és azok özvegyei és árvái segélyzése és gyámolítása tárgyában a következők mentek határozatba: a) Megnyugtatóst szült azon tény, hogy a kormány már komolyabban kezd ezen kérdés megoldása körül intézkedni. b) Kimondatott, hogy, tekintve a tanítói pályának rögös voltát, minden harminc évig működő tanító meghagyassék egész fizetésének nyugdíj fejében való élvezetében. c) Azok özvegyei és árváinak segélyzése és gyámolítása oly módon történjék, hogy ezek az elhunyt férj, illetőleg apa, szolgálati éveinek tekintetbe vétele nélkül, évenként a fentartási illetőleg neveltetési igényeknek megfelelő összeget kapjanak. 4. A ki községi nyugdíjra szerzett igényt magának, arról lemondhat, noha az állam-nyugdíjalap iránti igényei nagyobbak volnának. 5. Azon terhet, mely az országos nyugdíj-alap javára történendő százalék levonása által nehezedik a tanítók fizetésére, viseljék, tekintve a tanítók fizetésének a nélkül is csekély voltát, az illető községek.

4. A felhozott ellenérvek megcáfolása után elfogadtatott a tandíj eltörlése, de netáni fennmaradása esetén ennek az iskolai gondnok által történendő kezelése javasoltatott.

5. Hogy évenként egy kis összegünk legyen, melyből a szegény sorsu gyermekek számára megszerezhessek a szükséges iskola-könyveket, emeltessék fel a beiratás díja olyformán, hogy annak $\frac{3}{5}$ -öd része e célra fordíthatassék.

6. a) A külön szakkönyvek szünjenek meg az elemi iskolákban és szerkesztesse nek oly módon berendezett olvasókönyvek, melyek egyes szakaszokban a külön szakismereteket tartalmazták; b) A kormánynak könyvmonopoliuma kártékony volta miatt szünnék meg és bocsáttatnék az iskolai könyvek szerkesztése szabad versenyre. Az így keletkezett nagy választékából az iskolakönyveknek csak azokat legyen szabad használni, melyek a kormány jóváhagyását bírják. c) Az egyhelységbeli iskolák párhuzamos osztályaiban csak ugyanazonos tankönyvek használtassanak.

7. Az egy tanfelügyelő alá tartozó tanítók állapítsák meg testületileg a tantervet és osszák fel abban a tananyagot hónapokra.

8. A taneszközök legyenek az alkalmazott tankönyvek tartalmához viszonyítva.

9. A tananyag csoportosítását a helybeli viszonyok között csak ugy lehetne érvényesíteni, ha a szakkönyvek megszüntetésével oly módon berendezett olvasókönyveket hoznának alkalmazásba, melyekben összefoglalva lenne minden az iskola keretébe tartozó tárgy.

10. Az ismétlő iskola célszerűsége elismertett és kimondatott, hogy magasztos céljának csak akkor felelhetne meg, ha a hatóságok látogatását szorgalmazóák.

11. A felnőttek oktatása intézményének hasznossága kétségkívül, de mivelhogy külön kör gondozása alatt van, annak keliene célszerű szervezéséről gondoskodni. (A „Népközt. kör” működése eddig nem terjedt ki mindenfelé, mert a kormány intézkedett a felnőttek oktatásáról legtöbb helyen; de ha a kormány erről többé nem gondoskodik, akkor jobban fel kell karolnunk a népoktatási körök eszméjét, elég célszerű az. Szerk.)

12. A népiskola viszonyát illetőleg a közép- és szakiskolák irányában, kimondatott, hogy az elemi 4. osztályban közölt tananyag terjedelmes arra, hogy ezen osztályból jó minőségű nyelvet kikerült növendékek a közép- illetve szakiskolák I-ső osztályába felvétethessenek.

Fuchs Ferenc,
jegyző.

Az aradvidéki tanító-egyletnek folyó évi július 8-án tartott bizottsági ülésén

1. Felolvastatik a szemlakeréki bizottságnak folyó évi június 19-ről beküldött jegyzőkönyve. — Működésük örvendetes tudomásul vétetik s Nyáczik Endrének a „Macskáról” tartott értekezését, cseh nyelvből fordítva, a központ mielőbb óhajtja kezeihez venni.

2. Nagy József elnök jelenti, miszerint a Budapesten tartandó II-dik egyetemes tanítógyűlés szervező bizottságától felszólítás érkezett személyéhez, melyben felkérte a felnőttek oktatása kérdésében az előadói szerepet magára vállalni. Elnök e megtiszteltetést az egyletről véli rászármazottnak s oda nyilatkozik, hogy az előadói szerepet elfogadván, válaszát mielőbb beküldi. — A választmány örömet fejezi ki elnökének elhatározása fölött. Ennek kapcsában utiköltséget is kíván megszavazni, mit elnök el nem fogad.

3. Felolvastatik az egyetemes tanító-gyűlés szervező bizottságának levele, melyben felhívja az egyletet, hogy az általa beküldött két kérdésre, illetőleg a német nyelvnek, a helyi viszonyokhoz képest, népiskoláinkban való tanítása; továbbá — a fi- és leány-növendékek elkülönítése tárgyában tett tételre előadókat nevezzen ki. — Az első tétel előadójául Záray Ödön, a másodikra Györgyössy Rudolf választatott meg.

4. Elnök bemutatja Szabadszállásinak „Észrevételek a 2-ik egyetemes tanító-gyűlésre kitűzött 6 tételre” című röpiratát. — Némi részben helyeseltetnek a nézetek; más oldalról azonban, különösen, hol a nyugdíj helyett biztosítást ajánl — nem tartatik megfelelőnek.

5. Vitaköri elnök, Záray Ödön, betérjeszti a vitatések jegyzőkönyvét és azon tetteket, melyek az aradvidéki tanítóegyletnek f. é. aug. havában tartandó 5-ik nagygyűlésére ajánlatnak; melyek következők:

1-ső. Szem előtt tartva általában a nyelvoktatás célját a népiskolában; az anyanyelvben való kiképzetés mellett a német nyelv, — mint hazánk több vidékén, a helyzeti viszonyokhoz képest szokásba vett 2-od rendű nyelvtanítás, — mily irányban s a népiskola mely tanfokozatán eszközölhető, hogy az anyanyelv céljának háttérbe szorítása nélkül eredményező legyen? —

2-ik. „Mi oka annak, hogy a népiskola még mindig nem felelhet meg céljának úgy, mint ezt a társadalom és józan pedagógia tőle megköveteli.”

3-ik. „Mily módon lehet az iskola és szülők közti érintkezést helyesen megkeze- deni s főtartani?”

A tettek elfogadtatván, előadókul megválasztattak: az 1-ső tétellel Szücs József, a 2-ikra Grünwald Lipót, a 3-ikra Somogyi József.

6. Nagy József egy értekezését jelenti be, melyet „A gyermekek szellemi túlerettségé” cím alatt kíván a nagygyűlésen felolvasni. — A választmány örömmel veszi s felhívja az egylet többi tagjait is felolvasásra vagy gyakorlati előadásra vállalkozni s szándékukat legfőleg e hó végeig bejelenteni a gyűlést szervező bizottság elnökénél, Losonezy Alajos urnál.

Egyéb tárgy fel nem vétetvén, elnök befejezettnek nyilvánítja a választmány ülésezeit s meleg szavakban mond a tagoknak köszönetet, kik lelkes úgyszeretettel csoportosultak segédkezett nyújtani s férnihozz illőleg édes kötelességnek tartották a nagygyűlés bizalmának, mint választmányi tagok, megfelelni. A választmány lelkes éljenel nyilvánítván rokonszenvét elnöke iránt, az ülés szétoszlott.

Arad, július 12. 1874.

Nagy József,
elnök.

Györgyössy Rudolf,
egyl. jegyző.

Az „aradvidéki tanító-egylet” vitakörének 1874. ápril hó 29-dikén tartott üléséből:

A napirendre kitűzött tárgy, vagyis a központi választmány határozata alapján az egyetemes tanító-gyűlést szervező bizottság tétellei áttett vétettek tárgyalás alá.

Ezekhez Zadravácz Ö. elnök még saját részéről a következő tetteket ajánlja: „A tanítók önállóságának biztosítása és a szünidő kérdése.” Felhívja egyttal a tagokat még netán ilyesek tételére. Ezek után elnök a tettek sorrendére tér át s vitatás

alá bocsátván az első, „A nyugdíj-kérdés“ című tételt, melylyel egybefüggőleg indítványozza az e kérdésre vonatkozó s még a múlt évben letárgyalt s elfogadott alakban történendő felterjesztését. A vitakör természetes dolognak találván következetesnek maradni előbbi határozatához, a nyugdíj-kérdést, mely friss emlékezetbe hozatal s netáni módosítás végett felolvasztatott, azon terjedelemben, a mint letárgyalva már a m. évben elfogadottat, az egyetemes nagygyűlés szervező bizottságának — kommentálva — felterjeszteni határozta.

Az első tétel így mihamrább megoldást nyervén, a második, vagyis a „**Tandij-kérdés**“ jött vita alá, amelyre nézve elnök megjegyzi, illetőleg felhívja a kör figyelmét a központi választmányának e tárgyban már elvileg elfogadott módoszatára s ajánlja, hogy arra a kör határozatának kimondásakor tekintettel lenne.

A „**Tandij-kérdés**“ megvitatása alkalmával annak eltörülésében egyeztek meg általán a vélemények s pedig azon fontos okoknál fogva; mert

1-ör akadályozza az oktatás ügyét, illetőleg az iskolabajarást, miután a szülék ama kényszerért, melyre őket a törvény — gyermekeiknek iskolába küldését illetőleg — szorítja, fizetésre alig vagy éppen nem bírhatók; de ellentétben is áll a törvény kötelező erejével, és ép ez okból

2-ör a tanító is ama sok kellemetlenségtől, melynek egyébként a tandij beszéde által kitéve van s volt, megkíméltetnék, tekintélyén csorbulás nem ejtetnék.

Az oly helyeken azonban, hol a beiratási díjak a tanító külön jövedékét képeztek s tandij ürügye alatt beszűntettek, azoknak a községek által aránylag történendő megváltását véli a vitakör méltányosnak és jogosnak.

A sorrendben következő tétel, azaz: „A tankönyvek és tantervek megállapításának módja“, mielőtt vita tárgya felvetett volna, újabb kérdések felmerülésére szolgált alapul ugyanis: Kell-e tankönyv, vagy csak olvasó-könyv? Ki írhat tankönyvet s ki bírálhatja azt meg? Simay István, mint eme kérdések felállítója, megkülönböztetendőnek véli legelőször is az önálló és 6 osztályu népiskolát, mely utóbbit 3 osztályúvá vél célszerűnek szervezni. A tankönyveket illetőleg akként érvel, hogy a három alsóbb osztályban előforduló tananyag egyedül olvasókönyv alapján, a fejlesztési oktatás elve szerint nyerne megoldást, míg már a 4. osztályban szükséges volna a külön szakkönyvek használása.

A tankönyv-írásra nézve egyhangulag — az ugynevezett monopolium helyett — a szabad könyvírás óhajtatik, mely szerint írhatna tankönyvet mind az, a ki arra hivatottságot vagy hajlamot érez; mindamellet tanítói egyletek is részt vehetnének a könyvírásban, a midőn valamely szakkönyvre pályázatot nyitnak. A bírálatot illetőleg több oldalú vélemény nyert kifejezést, melyek körül Máday Mátyas találó felfogása szerint — mi nagyon természetes is — az végezhetné leginkább, a ki a tankönyvet szükségli s a ki e miatt legjobban van érdekelve s az nem lehet más, mint maguk a tanítók, tanítói testületek s egyletek. A bírálat alapján elfogadott műből azonban egy példányt a miniszteriumnak megküldeni azon okból, hogy vajjon a tankönyvbe kormány vagy haza ellenes elvnek nincsenek-e felvéve hasznos és szükségesnek találtatik, mi által így a kormánynak ellenőrző joga mindenkor tiszteletben tartatván, csak az általa nem ellenzett tankönyvek lennének használandók. A tankönyvek bírálatát azért véli a vitakör szükségesnek tanítói testületek s egyletek, egyáltalán azok kritikája alá helyezőndőnek, kik azt, t. i. a tankönyvet szükséglik, mert szerinte csakis azok tudhatják legbehatóbban hasznos vagy ellenkező oldalát felderíteni, kik közvetlen alkalmazzák, vagy alkalmazni, azaz használni akarják.

Ezekből kifolyólag még Nagy F. ama kérdése várt megoldásra, hogy vajjon a tankönyveknek az iskolában leendő használhatóságát, ki illetékes meghatározni; miután erre nézve országsszerte különféle vélemények hangoztatnak, ugyanis némelyek a tanítók, mások a tanítói egyletek, míg ismét mások az iskolaszék vagy egyéb tanhatóság jogai közé vélik tartozandónak?

A vitakör figyelemmel a Nagy F. által előadott kérdésben érintett különféle véleményekre, a szőnyegre került tárgyat vita alá veszi, miből azon eredmény származott, hogy — ha már csak tanító hivatott tanításra — legyen egyszerűen az ő jogkörébe eső a tankönyvek használhatóságát meghatározni annál is inkább, mert egyedül ő foglalkozik legbővebben a könyvekkel s e végből ő tudhatja legjobban meghatározni, miféle szakkönyvek felelnek meg leginkább ama vidék igényeinek, melyhez iskoléja van kötve.

Csik János.

A „Népnevelők pesti Egylete“ f. é. július hó 25-én esti 7 órakor választmányi ülést tartott. Elnök: Sztojanovics István, jegyző Jablonszky Nándor. — Jelenvolt 14 vál. tag.

1. Molnár Károly budai tanító kéri azon írásban beadott tételét: „Mit tehetnek a néptanítók arra nézve, hogy hazánkban az ipar, s kereskedelem és a modern gazdasági eszmék előmozdítottassanak?“ — az orsz. tanító-gyűlést rendező bizottság elé tervesztetni.

Át fog adatni a szervező bizottságnak.

2. Péterfy Sándor, mint az orsz. tanító-gyűlést rendező bizottságnak ideiglenes titkára, jelentést tesz a Népnevelők pesti Egyletének a szervező bizottság eddigi működéséről. — A jelentés tudomásul vették.

3. Elnök kérdést tesz felől, hogy az egyetemes tanító-gyűlés összehívása a Népn. pesti Egylete, avagy az összes tanítóóság nevében történik-e?

Hosszabb vita után kimondja a választmány, hogy az egyetemes gyűlés nem közvetlenül a „Népnevelők pesti Egylete“, hanem az erre az összes buda-pesti tanítókból kiküldött bizottság nevében történik, — ezt illeti közvetlenül a gyűlés rendezése, és ezt érinti közvetlenül a felelősség is.

4. A taneszköz-kiállító bizottság felkéri az egyleti elnököt, ngos Békey Imre tanácsnok urat, hogy a Népnevelők pesti Egylete az orsz. taneszköz-kiállításon képviselve legyen. — A választmány elhatározta, hogy az egylet lehetőleg minden tekintetben, de leginkább a könyvtár- és tanszer-muzeum részéről képviselve leendő az orsz. taneszköz-kiállításon

5. Kálnay bemutatja az új könyvtári szekrényt, mely egy közgyűlési határozat folytán készítettett.

6. Ohajtandó, hogy az egylet az egyetemes tanító-gyűlésen minél nagyobb számban képviseltessék. — de azért különös képviselőkül jelöltettek ki a választmány által dr. Márky és Kerékgyártó.

7. Gyulai Béla, mint az egyleti közlöny szerkesztője, kéri a választmány tagjait hogy a „Népnevelők Lapját“ az egyetemes gyűlés tagjainak alkalmmal ajánlani szíveskedjenek.

A szerkesztő kérelme helyesléssel fogadtatik, s ennek kapcsában Lederer indítványára a választmány kimondja, hogy a „Népnevelők Lapjának“ a gyűlés alatt megjelenendő száma 1000 példányban nyomassék és osztassék szét a megjelent tagok közt. A költségek fedezésére 20 frt utalványoztatik az egylet pénztárából, s ha netalán ezen költség elég nem lenne, Lederer Ábr. ur 5 frttal ajánlkozott a költségek fedezéséhez

Jablonszky Nándor,
egyl. jegyző.

V e g y e s e k.

— Az „aradvidéki tanító-egylet“ 1874. é. aug. 3., 4. és 5-én Aradon tartandó V. nagygyűlésének ügyrendje. I. Előértekezlet a „Polgári kör“ helyiségében aug. 3-án d. u. 5 órakor. Tárgyai: 1. A házszabályok felolvasása. 2. Elnök előterjeszti az előértekezletnek helybenhagyás vagy megváltoztatás végett a központi bizottság által készített sorrendet. 3. A pénztár megvizsgálására egy három tagu bizottság küldetik ki, mely a vizsgálat eredményét a közgyűlésnek írásilag beterjesztendi. 4. A rendező bizottság elnökéhez beérkezett felolvasások, előadások s gyakorlati fellépések sorrendjének megállapítása. 5. A tisztujítás megbeszélése. A nagygyűlés 1 napja aug. 4-e; d. e. 9 órakor veszi kezdetét a megyeház nagytermében. Tárgyai: 1. A gyűlés megnyitása az egylet elnöke által. 2. Üdvözlések. 3. Elnöki jelentés az 1873/74. évi egyleti működésről. 4. A kiküldött számvizsgáló bizottság jelentése a pénztár állásáról, minek kapcsában az egylet könyvtárnoka szintén jelentést tesz az egyleti könyvtár állapotáról. A tiszti kar lemondása. 6. Tisztujítás. A megválasztott elnök a központi választmány által kitűzött s a hírlapok útján közzétett vitatételeket tárgyalatja az előértekezleten előlegesen megállapított sorrend szerint; ugyanis: a) Szem előtt tartva általában a nyelvtanítás célját a népiskolában, az anyanyelvben való kiképzetés mellett a német nyelv, mint hazánk több vidékén a helyzeti viszonyokhoz képest szokásba vett másodrendű nyelvtanítás — mily irányban s a népiskola mely tanfokozatán eszközölhető, hogy az anyanyelv céljának háttérbe szorítása nélkül eredményező legyen. b) Mi oka annak, hogy a népiskola még mindig nem felelhet meg céljának úgy, mint ezt a társadalom és a józan paedagogia tőle megköveteli? c) Mily módon lehet az iskola és a szülők közti érintkezést helyesen megkezdni és föntartani? Ezután közös ebéd a „Polgári kör“ helyiségében 2 órakor. Délután a helybeli liceum, kir. képezde helyiségei, ugy a gyakorló iskola fölszerelésének megtekintése. 2. nap. Aug. 5-én d. e. 9 órakor. 1. Az első napi nagygyűlés alkalmával megkezdett vitatételek esetleges folytatása. 2. Indítványok. 3. A pályadíjak kiosztása. 4. A jövő nagygyűlés helyének meghatározása. Kelt Aradon, 1874. jul. 22-én *Lesonczy Alajos*, rend. biz. elnök.

— A „Népiskola“ figyelemzet bennünket arra, hogy Rill J. a „Schulbote“ szerkesztője, az egylet. tanítógyűlés előkészítő bizottságát gyanúsítja és azt igéri, hogy még többet is fog mondani későbbben. „Valóban mulatságos lesz: varjú a varjúnak mikép és a ki a szemét! A „Népnevelők Lapja“ vegye tudomásul ezt a testvéri „agyarkodást“ és épüljön rajta“ — így fejezi be közleményét a „Népiskola“. Mi meg azt tesszük hozzá, hogy sokkal jobb embernek ismerjük Rillt, hogy sem bár kinek a szemét is kiásná, habár eléggé megmutatták már a „Népiskola“ és „Nevelészet“ szerkesztői, hogyan

kell két varjunak egymás szemét kiásni. Kár előre inni a medve bőrére; aztán meg nem is szép az a kárörvendés! — *Adai* jámbor levelezőjének meg, kérjük, sugja meg: kár volt elárulni, hogy azok a „csintalanok“, kiknek tányérját ő valószínűleg szereti nyalogatni, az ő fülébe dugtak tüzes taplót, mint bizonyos állatnak, hogy nyírítsen. Bizony megéri még, hogy a papok csupa hálából a litániába teszik: Oh szent Kuglits János, védelmezz minket! — Egyébként legyen kinek-kinek az ő hite szerint; mi csak ráakartunk mutatni, hogy mennyire megy némelyeknek farkcsóválása.

— *Körösmező*, marmarosmegyei község 40—50 frtot ad két tanítójának uti költségül az egyet. tanító-gyűlésre. Követhetnék azon helységek is e példát, melyek közelebb esnek a fővároshoz. „Függ. Polgár.“

— A száz házbán az iskolakötelesek száma tetemesen gyarapodott, miért is a tanács azt határozta, hogy a jövő tanévre az ottani iskola két osztállyal fog gyarapíttatni.

— A budapesti tanítósegélyegylet számára a tanács, *Zichy* Antal kérelme folytán 1000 frtnyi segílyt utalványozott.

— Az országos magyar gazdasági egylet is a legszívélyesebb támogatásban részesíti a taneszköz-kiállító bizottságot. A „Köztelek“ épületében levő gazdagon felszerelt muzeumát készségesen nyitja meg a tanító-gyűlés tagjainak, és iskolája számára mindegyik látogató tanítót egy célszerűen összeállított mag-gyűjteménnyel ajándékozza meg. *Girókuti* P. Ferenc, az egylet szakértő- és emb. ers. erető igazgatója, megígérte, hogy a tanszerkiállítást gomba-, gyapju-, és pamutgyűjteménnyel, valamint sok méh- és selemtenyészési szemléltető taneszközökkel fogja gazdagítani.

— *Felhívás*. Tisztelettel felkérem mindazon t. urakat, kiket a szervezőbizottság határozatából előadókul és hozzászólókul kértem fel, hogy midőn e gyűlésre feljönnek, siessenek felkeresni engemet (Belváros, Uri-utca 4. sz.) hogy az előadókkal az időközben érkezett egyleti határozatokat, a hozzászólókkal pedig az összes ügyiratokat közölhessem *Dolinay Gyula*, szervező-bizottsági titkár.

— A II-ik egyetemes tanítógyűlést előkészítő bizottság leánynevelési szakosztálya eddig két ülést tartott. Elnökké: *Márki József* tdr. jegyzőül: *Kerekgyártó Elek* választottak; a tagok következők: *Dobocsányi Emma*, *Kallinger Erzsébet*, *Kovács Sarolta*, özvegy *Máltás Victoria*, *Ürményi Emilia*, *Zerkovics Szidónia*, *Dolinay Gyula*, *Kálnay Nándor* és *Szerdahelyi Adolf*. A megállapított tételek: 1. A kisdneveléstana felsőbb nőtanodák és polgári leányiskolákban rendes tantárgyul fölveendő. Előadó: *Szerdahelyi Adolf*, kisdnevelő-képezdei igazgató Budapesten. — 2. A női kézi munka tanítása rendszeresíttessék. Előadó: *Kovács Sarolta*, népiskolai tanító ugyanott. — 3. Elemi iskolában mennyire szükséges a fi- és leánygyermek elkülönítése? Előadó: *Györgyössi Rudolf* aradi népnevelő. — 4. Hassunk oda, hogy leányaink nevelésének érdekében ugy nyilvános elemi és felső népiskolák, mint polgári iskolák állíttassanak, s ha csak egy középtanoda is létesíttessék. Előadó: *Kerekgyártó Elek*, budapesti népnevelő. — Kíváncos, sőt elkerülhetlenül szükséges, hogy a tételeket szakegyének és nevelésbarátok az egyetemes tanító-gyűlés idejéig (aug. 8—12) minél többen tanulmányozzák, minthogy csak ez alapon állapíthatni meg illető felsőbb helyeken is tekintetbe vehető határozatokat.

— A II. egyetemes tanítógyűlés költségének fedezésére adakoztak: *Kithler Gyula* 1 frt, *Karlovszky Zsigmond* 5 frt. A n.-körösvidéki tanítóegylet 9 frt, *Suttág Ferenc* tanfelügyelő 3 frt, *Szentkirályi Mór* isk. sz. elnök gyűjtése: 9 frt, *Kerekes József* tanf. ur gyűjtése 20 frt. *Vasi közép er. egyházmegyei tanítóegylet* 5 frt, *Halasi ur gyűjtőivén* 4 frt, *szepesi tanítóegylet* 4 frt, *Kemereraljai tanítóegylet* 5 frt. *Aradvidéki tanítóegylet* 15 frt. *Tatrángi magyar községi iskolaszék* 2 frt. *Museon József tanfelügyelő* ur 3 frt. *Budapest VIII. ker. II. sz. isk. sz.* 16 frt 50 kr. *Kőbányai iskolaszék* 20 frt. *Csanádmegyei tanító-egylet* 6 frt 30 kr. *Dr. Hegedüs János* ur 5 frt. *Földy István tanfelügyelő* ur 5 frt. *Vácvidéki tanítóegylet* 4 frt. *Mennyesy János tanfelügyelő* ur 10 forint. *Budapest Terézváros III. sz. isk. széki kerület* 15 frt.

A szervező bizottság hálás köszönettel fogadta ezen kegyes adakozásokat, s felkérte mindazon t. szerző urakat, kik még izeiket be nem küldötték, méltóztassanak azokat az adakozásokkal együtt *Róth Vilmos* urhoz Budára mielőbb beküldeni.

AIGNER LAJOSNÁL Budapesten megjelent:
**Magyar Nyelvgyakorló- és olvasókönyv Magyarorszá-
 g német iskolái számára.**

Irta: **Kakujay Károly.**

I. és II. évfolyam, egybekötve 30 kr. Vezérkönyv hozzá (tanítók részére) füzve 60 kr.

III. évfolyam (illetőleg 3. 4. osztály) és Vezérkönyv hozzá. *Sajtó alatt.*

IV. évfolyam (illetőleg 5. 6. osztály) és Vezérkönyv hozzá. *Sajtó alatt.*

Az első részről a sajtó, többek közül, következőleg nyilatkozott:

„E munka német ajku tanítóink könyvtárában régen érzett hézagot pótol, és ha kevésbé sikerült volna is, az üdvös kezdeményezésért e téren a szerzőnek minden esetre elismeréssel tartoznánk. K. urnak német iskolákban a magyar nyelvoktatás körül követendő vezéreszméit ismerik t. olvasóink; itt tehát előszavának csak azon sarkalatos kitételére szorítkozhatunk, mely szerint „minden újonnan betanítandó magyar szó, minden új mondat közvetlenül szemléletre alapítandó. A német szó csak utólagosan s csak ott, hol a szemléltetési eszközök nem elégségesek, járul hozzá.“ — Mi ezen eljárást a népiskolában igen helyeseljük, mert aláírjuk szerző indoklását is, hogy t. i. „a tárgy és szó“ közötti viszonyzat sokkal erősebb, mint a szó és szó közötti. Az előttünk fekvő 100 lapra terjedő mű a két első évfolyam anyagának kezelését foglalja magában. Az első évfolyam anyaga 10 fejezetre oszlik, minden hónapra 1—1 fejezet lévén szánva és így eleget nyújt a jobb karban levő városi iskolában. Körülmény követelte kihagyásokkal azonban a falusi iskolákban is jó sikerrel használható. A második évfolyam 2 főrésze oszlik. Ezeknek elsőjében s ez még mindig a beszéd- és értelem-gyakorlatokhoz alkalmazkodván, főtörekvése: „Lehetőleg kevés nyelvtani formákban vál-

tozatos nyelanyagot nyújtani; a második fő-rész fokozatosan már leírásokat és elbeszéléseket tartalmaz.“ Kellő súlyt fektet szerző arra is, hogy az élő szó el ne hanyagoltassék, mert ennek gyakorlása művében mindig és mindenütt megelőzi az írottat és fokozatosan halad vele. Az egész munkán meglátszik, hogy az iskolának, a helyes, közvetlen gyakorlatnak szülőltje, s azért nem is kételkedünk abban, hogy tanító-társaink azt a német ajku népiskolákban majd a legszebb sikerrel használhatják. E munkát tehát mind célját, mind pedig jeles kidolgozását illetőleg melegen ajánljuk. [Néptanítók lapja.]

„Az előttünk fekvő mű megérdemli figyelmünket, mivel a magyar nyelv, jobban mondva a magyar beszéd tanítását igen gyakorlatilag kezeli s ezért bővebben is ismertetjük . . . Áttekintvén e könyvet, tiszta lelkesemettel ajánlhatjuk néptanítóinknak; a szerzőnek pedig kívánjuk, hogy minél nagyobb elterjedésnek örvendjen műve, és így fáradozásának méltó jutalmát vegye. Hogy ezen mű teljesen megfelel-e a célnak, azt csak a gyakorlat fogja bebizonyítani. Annyit azonban mondhatunk, hogy valóban paedagogiai szakavatottsággal van szerkesztve és mindenestre hézagpótló. Ismételve ajánljuk.“ [Néptanoda.]

Ily értelemben a szakközlönyök legnagyobb része nyilatkozott. Hogy pedig a művecske gyakorlatilag mily meglepő sikerrel használtatott, arról tanuskodik azon körülmény, hogy minden iskolában, hol tavaly tankönyvül behozva volt, a kitűnő eredményeket tekintve, annak behozatala mind a négy (illetőleg hat) osztályba eleve is elhatározottatott. Ily népiskolák p. o. az összes *temesvári, ó-budai, lugosi, oravicai, nagy-kikindai, nagy-beckerekai, steierlaki*; továbbá a *temesvári* reál- és kereskedelmi tanoda, stb. stb. Legújában a *verseci* iskolai szék csatlakozott oly indoklással, hogy: „Általános azon vélemény, hogy a négy osztályt végzett tanuló *Kakujay* tankönyvének szorgalmas tanulása által annyira sajátjává teszi a magyar nyelvet, hogy bármely középtanoda első osztályába lépven a tantárgyakat magyarnyelven megtanulni képes leend.“ Németes községeink magyarosodása érdekében szükséges lesz tehát e könyvet alkalmazniok, mint a mely legbiztosabban, és leggyorsabban célhoz vezet. *Ez oknál fogva valószínű, hogy e műnek Budapest összes népiskoláiban való (tervezett) behozatala végleg ki fog mondatni.*

Nyomatott a „Hunyadi Mátyás“ irodalmi és könyvnyomdai intézetben.